

УТВЪРЖДАВАМ:

ДИРЕКТОР:

/Милен Пейчев/

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПИСМЕННИ И УСТИ ИЗПИТВАНИЯ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

I. Устно оценяване по БЕЛ

Отлична оценка:

- задълбочено познаване на художествения тест, културните, литературните, езиковите факти;
- системни знания;
- широка езикова, литературна култура;
- миогледна широта и верен естетически подход към третираните литературни и други факти;
- умение отговорът да се построява логично и последователно;
- проявена лична позиция, самостоятелност, лексикална и граматическа култура на речта;
- убедителност, изразителност и възможност за лично мнение при интерпретиране на художествения текст;

Много добра оценка:

- допуснати незначителни неточности или несъществени отклонения при обяснението на езиковите и литературните факти;
- липса на изчерпателност в отговора, аргументацията или изводите;
- несъществени (композиционни) пропуски;

Добра оценка:

- непълнота на езиковите или литературните знания;
- недостатъчно убедително построяване на отговора; недостатъчно приведени доказателства;
- неточно опериране с езиковите или литературно-теоретичните понятия и категории;
- неспазване на езиковите норми; недостатъчна изразителност на речта;

Средна оценка:

- съществени празноти в знанията на езика, текст и литературните факти;
- сериозна непоследователност в логиката на отговора;
- ограничено прилагане на литературно-теоретичските знания или езиковата терминология;
- несамостоятелност на позициите, несигурност в крайните изводи;
- важни неточности от лексикален, граматичен и друг характер в речта на ученика;
- неувереност и празноти при изпълнено наизуст стихотворение;

Слаба оценка:

- определено непознаване на езиковите и литературните факти;
- неспособност да се построи логичен отговор;
- слаба езикова грамотност;

- груби нарушения на нормите за правилна устна реч;
- II. Писмено оценяване по БЕЛ. Писменото изпитване се извършва чрез тест с избираеми или отворени отговори на въпросите, като проверката се извършва въз основа на предварително заявен брой точки.

Скала за превръщане на точките в цифрова оценка:

Максимален брой точки	Оценка				
	Слаб 2	Среден 3	Добър 4	Мн. добър 5	Отличен 6
12	0 – 4	5 – 6	7 – 8	9 – 10	11 – 12
13	0 – 4	5 – 6	7 – 9	10 – 11	12 – 13
14	0 – 5	6 – 7	8 – 10	11 – 12	13 – 14
15	0 – 5	6 – 7	8 – 10	11 – 13	14 – 15
16	0 – 5	6 – 8	9 – 11	12 – 14	15 – 16
17	0 – 5	6 – 8	9 – 11	12 – 14	15 – 17
18	0 – 6	7 – 9	10 – 12	13 – 15	16 – 18
19	0 – 6	7 – 9	10 – 12	13 – 16	17 – 19
20	0 – 6	7 – 10	11 – 13	14 – 17	18 – 20
21	0 – 6	7 – 10	11 – 14	15 – 18	19 – 20
22	0 – 7	8 – 11	12 – 15	16 – 19	20 – 22
23	0 – 7	8 – 11	12 – 15	16 – 19	20 – 23
24	0 – 7	8 – 12	13 – 16	17 – 20	21 – 24
25	0 – 7	8 – 12	13 – 16	17 – 21	22 – 25
26	0 – 8	9 – 13	14 – 17	18 – 22	23 – 26
27	0 – 8	9 – 13	14 – 18	19 – 23	24 – 27
28	0 – 8	9 – 14	15 – 19	20 – 24	25 – 28
29	0 – 9	10 – 14	15 – 19	20 – 24	25 – 29
30	0 – 9	10 – 15	16 – 20	21 – 25	26 – 30
31	0 – 9	10 – 15	16 – 20	21 – 26	27 – 31
32	0 – 9	10 – 16	17 – 21	22 – 27	28 – 32
33	0 – 9	10 – 16	17 – 22	23 – 28	29 – 33
34	0 – 10	11 – 17	18 – 23	24 – 29	30 – 34
35	0 – 10	11 – 17	18 – 23	24 – 29	30 – 35
36	0 – 10	11 – 18	19 – 24	25 – 30	31 – 36
37	0 – 10	11 – 18	19 – 24	25 – 31	32 – 37
38	0 – 11	12 – 19	20 – 25	26 – 32	33 – 38
39	0 – 11	12 – 19	20 – 26	27 – 33	34 – 39
40	0 – 11	12 – 20	21 – 27	28 – 34	35 – 40
41	0 – 11	12 – 20	21 – 27	28 – 34	35 – 41
42	0 – 12	13 – 21	22 – 28	29 – 35	36 – 42
43	0 – 13	14 – 21	22 – 29	30 – 37	38 – 43
44	0 – 14	15 – 22	23 – 30	31 – 38	39 – 44
45	0 – 14	15 – 22	23 – 30	31 – 38	39 – 45
46	0 – 14	15 – 22	23 – 30	31 – 38	39 – 46
47	0 – 14	15 – 23	24 – 31	32 – 39	40 – 47
48	0 – 14	15 – 24	25 – 32	33 – 40	41 – 48
49	0 – 15	16 – 24	25 – 32	33 – 42	43 – 49
50	0 – 15	16 – 24	25 – 32	33 – 42	43 – 50
51	0 – 15	16 – 25	26 – 33	34 – 43	44 – 51
52	0 – 16	17 – 26	27 – 34	35 – 44	45 – 52

53	0 – 16	17 – 26	27 – 34	35 – 44	45 – 53
54	0 – 16	17 – 26	27 – 36	37 – 46	47 – 54
55	0 – 16	17 – 27	28 – 38	39 – 48	49 – 55
56	0 – 16	17 – 28	29 – 38	39 – 48	49 – 56
57	0 – 17	18 – 28	29 – 38	39 – 48	49 – 57
58	0 – 17	18 – 28	29 – 38	39 – 48	49 – 58
59	0 – 18	19 – 29	30 – 39	40 – 50	51 – 59
60	0 – 18	19 – 30	31 – 40	41 – 50	51 – 60
61	0 – 18	19 – 30	31 – 40	41 – 51	52 – 61
62	0 – 18	19 – 30	31 – 40	41 – 52	53 – 62
63	0 – 18	19 – 31	32 – 41	42 – 53	54 – 63
64	0 – 18	19 – 32	33 – 42	43 – 54	55 – 64
65	0 – 18	19 – 32	33 – 43	44 – 55	56 – 65
66	0 – 19	20 – 32	33 – 44	45 – 56	57 – 66
67	0 – 19	20 – 33	34 – 45	46 – 57	58 – 67
68	0 – 20	21 – 34	35 – 46	47 – 58	59 – 68
69	0 – 20	21 – 34	35 – 46	47 – 58	59 – 69
70	0 – 20	21 – 34	35 – 46	47 – 58	59 – 70
71	0 – 20	21 – 35	36 – 47	48 – 59	60 – 71
72	0 – 20	21 – 35	36 – 48	49 – 60	61 – 72
73	0 – 20	21 – 36	37 – 48	49 – 61	62 – 73
74	0 – 20	21 – 36	37 – 48	49 – 62	63 – 74
75	0 – 21	22 – 37	38 – 49	50 – 63	64 – 75
76	0 – 22	23 – 38	39 – 50	51 – 64	65 – 76
77	0 – 22	23 – 38	39 – 51	52 – 65	66 – 77
78	0 – 22	23 – 38	39 – 52	53 – 66	67 – 78
79	0 – 22	23 – 39	40 – 53	54 – 67	68 – 79
80	0 – 22	23 – 40	41 – 54	55 – 68	69 – 80
81	0 – 22	23 – 40	41 – 54	55 – 68	69 – 81
82	0 – 23	24 – 40	41 – 54	55 – 68	69 – 82
83	0 – 23	24 – 41	42 – 55	56 – 69	70 – 83
84	0 – 24	25 – 42	43 – 56	57 – 70	71 – 84
85	0 – 24	25 – 42	43 – 56	57 – 71	72 – 85
86	0 – 25	26 – 42	43 – 58	59 – 73	74 – 86
87	0 – 26	27 – 43	44 – 59	60 – 75	76 – 87
88	0 – 27	28 – 44	45 – 60	61 – 75	76 – 88
89	0 – 28	29 – 44	45 – 60	61 – 76	77 – 89
90	0 – 28	29 – 44	45 – 60	61 – 76	77 – 90
91	0 – 28	29 – 44	45 – 60	61 – 76	77 – 91
92	0 – 28	29 – 44	45 – 60	61 – 77	78 – 92
93	0 – 28	29 – 44	46 – 61	62 – 78	79 – 93
94	0 – 28	29 – 46	47 – 62	63 – 78	79 – 94
95	0 – 28	29 – 46	47 – 62	63 – 79	80 – 95
96	0 – 28	29 – 47	48 – 63	64 – 80	81 – 96
97	0 – 28	29 – 48	49 – 64	65 – 80	81 – 97
98	0 – 29	30 – 48	49 – 64	65 – 82	83 – 98
99	0 – 30	31 – 49	50 – 65	66 – 84	85 – 99
100	0 – 30	31 – 49	50 – 65	66 – 86	87 – 100

III. Писмено оценяване по литература.

1. Критерии за оценяване на трансформиращ преразказ.

КРИТЕРИИ	Брой точки
1. По отношение на съдържанието на художествения текст ученикът:	
Предава съдържанието вярно, изчерпателно и в съответствие с развитието на действието	4
Предава съдържанието в съответствие с развитието на действието, вярно, но сбито.	3
Предава съдържанието като цяло, но пропуска и/или размества епизоди, важни за развитието на действието.	2
Предава съдържанието като цяло, но пропуска отделни епизоди и допуска смислово несъответствие	1
Допуска фактологични грешки и показва неумение за вярно и изчерпателно предаване на съдържанието в съответствие с развитието на действието.	0
2. По отношение на дидактическата задача ученикът:	
Напълно се съобразява с дидактическата задача; предава подробно епизодите, които са съществени за изпълнението на дидактическата задача, и сбито – епизодите, които са несъществени, но изграждат смисловата и логическата взаимосвързаност както на художествения текст, така и на преразказа.	4
Като цяло се съобразява с дидактическата задача, но предава сбито съществени за изпълнението на дидактическата задача епизоди.	3
Непоследователно изпълнява дидактическата задача, но запазва смисъла на художествения текст.	2
Като цяло се съобразява с дидактическата задача, но нарушава смисловата и логическата взаимосвързаност както на художествения текст, така и на преразказа.	1
Не се съобразява с дидактическата задача и не познава техниките на сбитото и на подробното преразказване.	0
3. По отношение на изграждане на макротекстове с коментарен (интерпретативен) характер ученикът:	
Преразказва, като не допуска елементи разсъждение (от аналитичен и интерпретативен характер).	2
Преразказва, като допуска единични разсъждения върху отделни структурни елементи на художествения текст.	1
Преразказва, като допуска елементи на разсъждение и „дописва“ художествения текст, с което променя неговия смисъл.	0
4. По отношение на преобразуването на пряка реч ученикът:	
Преобразува правилно и последователно пряка реч в непряка и/или полупряка, като не допуска необосновани лексикални повторения.	4
Преобразува пряка реч в непряка, но в синтактичните конструкции използва повтарящи се глаголи.	3
Преобразува пряка реч в непряка, но допуска пунктуационни грешки в оформянето ѝ.	2
Преобразува неточно и последователно пряка реч в непряка.	1
Не умеє да преобразува пряка реч в непряка, поради което не преразказва диалозите или монологите в художествения текст и/или предава директно	0

пряката реч.	
5. По отношение на използването на основно глаголно време ученикът:	
Преразказва в съответствие с дидактическата задача в подходящо основно глаголно време и в съответните му спомагателни времена и наклонения.	4
Преразказва в подходящо основно глаголно време, но допуска единични грешки при съвместната употреба на глаголните времена и наклонения.	3
Преразказва в подходящо основно глаголно време, но допуска единични грешки в неговата употреба	2
Преразказва в неподходящо основно глаголно време, но успешно съвместява спомагателни глаголни времена и наклонения.	1
Преразказва, като не избира правилно наклонението на глагола и основното глаголно време; допуска грешки при съвместната употреба на глаголните времена и наклонения.	0
6. По отношение на спазването на граматичната, правописната и пунктуационната норма ученикът:	
Не допуска граматични, правописни или пунктуационни грешки; използва разнообразни синтактични конструкции.	7
Допуска единични пунктуационни грешки; използва разнообразни синтактични конструкции.	6
Допуска единични правописни грешки; използва разнообразни синтактични конструкции.	5
Допуска единични граматични, правописни или пунктуационни грешки; използва разнообразни синтактични конструкции.	4
Допуска единични повтарящи се граматични, правописни или пунктуационни грешки; използва еднотипни синтактични конструкции.	3
Допуска повтарящи се граматични, правописни или пунктуационни грешки; използва еднотипни синтактични конструкции.	2
Допуска груби и повтарящи се граматични, правописни и пунктуационни грешки; използва еднотипни синтактични конструкции.	1
Проявява явна езикова некомпетентност.	0
7. По отношение на лексикалната си култура ученикът:	
Употребява стилово уместно думи и изрази; използва подходящи синоними при замяна на думи и единични конструкции, специфични за езика на писателя.	2
Допуска повтарящи се лексикални грешки.	1
Употребява стилово неуместни думи и изрази; използва неподходящи синоними и синтактични конструкции.	0
8. По отношение на графичното оформление на преразказа ученикът:	
Откроява графично всички абзаци; пише с ясна графика главните и малките букви, отделя думите; редактира четливо текста си при необходимост.	3
Допуска единични грешки при отделяне на думите и/или при пренасянето им на нов ред.	2
Слива не повече от два абзаца; не пише с ясна графика главните и малките букви, но отделя думите и редактира четливо текста си при необходимост.	1
Не откроява графично абзаците; пише неясно и нечетливо.	0
Преразказът се оценява с 0 точки в случаите, когато ученикът е:	
Предал празен лист. Написал текст, който няма пряко отношение към изпитния текст.	
Писал нечетливо до степен на неразбираемост.	
ОБЩ БРОЙ ТОЧКИ ПО КРИТЕРИИТЕ:	30

2. Критерии за оценяване на сбит преразказ.

Критерии	Брой точки
1. Умения за създаване на текст съобразно особеностите на сбит преразказ	Общо 10 т.
Вярно, точно и сбито (редуцирано) предаване на съдържанието в съответствие с оригиналния текст	до 4 т.
Предаване на съдържанието без включване на извънсюжетни елементи от оригиналния текст (описания(разсъждения и др.)	до 3 т.
Предаване на съдържанието без пропускане и/или разместване на епизоди, важни за развитието на действието	до 3 т.
2. Умения за езиково оформяне на ученическия текст	Общо 18 т.
Правописни умения	до 5 т.
Пунктуационни умения (при еднородни части, при обособени части, при вметнати думи и изрази, при различни видове сложни изречения)	до 4 т.
Синтактична и смислова правилност на изреченията	до 2 т.
Правилно и последователно преобразуване на пряка в непряка и/или полупряка реч	до 2 т.
Точна и последователна употреба на системата глаголни времена и наклонения с основно глаголно време, подходящо за сбит преразказ	до 2 т.
Точна и уместна употреба на думи и изрази с пряко и с преносно значение	до 3 т.
3. Умения за графично оформление на ученическия текст	Общо 2 т.
Графично открояване на абзаците	1 т.
Ясно отделяне на думите и правилно пренасяне на нов ред	1 т.
Оценява се с 0 точки и в случаите, когато ученикът е:	
Предал празен лист. Написал текст, който няма пряко отношение към посочената задача. Писал нечетливо до степен неразбираемост.	
ОБЩ БРОЙ ТОЧКИ ПО КРИТЕРИИТЕ:	30 т.

3. Критерии за оценяване на резюме.

№	Критерии	Точки
1.	Извлича информация от текста и я обработва в съответствие с поставената задача.	2 т.
2.	Композира и структурира своя текст, като се съобразява с поставената задача.	3 т.
3.	Владее и прилага книжовните норми (правописна, лексикална, граматична, пунктуационна) на съвременния български книжовен език.	3 т.
4.	Подбира и съчетава езикови средства с оглед на стиловата уместност.	2 т.
	ОБЩ БРОЙ ТОЧКИ ПО КРИТЕРИИТЕ	10 т.

4. Критерии за оценяване на отговор на литературен въпрос.

Критерии	Точки
1. Умения за създаване на текст съобразно особеностите на отговор на литературен въпрос	Общо 7 т.
Отчетливо (ясно) заявена теза	1 т.
Теза, адекватна на зададения въпрос	1 т.
Логично изваждане на подтези (ако зададеният въпрос предполага повече от една теза)	1 т.
Целенасочено и задълбочено аргументиране на тезата/на всяка подтеза	до 2 т.
Точно и адекватно познаване на литературния текст (цитати, преразказ с функция на илюстрация на аргумент)	до 2 т.
2. Умения за разсъждаване върху текстови структури и върху структурните елементи на художествения текст с цел аргументиране на заявената теза (напр. сюжет/фабула; композиция; художествен образ; герой; художествен детайл; пейзаж и др.)	Общо 8 т.
3. Умения за разсъждение върху ролята на тропите и фигурите на езика в художествения текст съобразно тезата	Общо 2 т.
4. Умения за композиране и структуриране на ученическия текст	Общо 5 т.
Обособяване на композиционните елементи на ученическия текст (увод, теза, аргументативна част, заключение) и тяхната адекватност на зададения въпрос	до 3 т.
Смислово обвързване на композиционните елементи на ученическия текст	до 1 т.
Смислово обвързване на структурните елементи на ученическия текст(между тезата и подтезите, между тезата/подтезата и аргументацията към нея)	до 1 т.
5. Умения за езиково оформяне на ученическия текст	Общо 16 т.
Правописни умения	до 3 т.
Пунктуационни умения (при еднородни части, при обособени части, при вметнати думи и изрази, при различните видове изречения, при цитиране)	до 4 т.
Синтактична и смислова правилност на изреченията	до 2 т.
Правилно и последователно преобразуване на пряка реч в непряка и/или в полупряка реч	до 2 т.
Точна и последователна употреба на системата на глаголни времена и наклонения с основното глаголно време – сегашно	до 2 т.
Точна и уместна употреба на думи и изрази с пряко и преносно значение; на термини	до 3 т.
6. Умения за графично оформяне на ученическия текст	Общо 2 т.
Графично открояване на абзаците	1 т.
Ясно отделяне на думите и правилно пренасяне на нов ред	1 т.
Оценява се с 0 точки и в случаите, когато ученикът е:	
Предал празен лист. Написал текст, който няма пряко отношение към посочената задача. Писал нечетливо до степен на неразбираемост.	
ОБЩ БРОЙ ТОЧКИ ПО КРИТЕРИИТЕ:	40 т.

5. Критерии за оценяване на есе.

№	Критерии	точки
1.	Компетентности за изграждане на есе	Общо 10 т.
1.1.	Недвусмислено изразява лична позиция, провокирана от поставения проблем	2 т.
1.2.	Обвързва проблема с актуалния контекст	2 т.
1.3.	Използва подходящи стилово езикови средства за постигане на убедителност и въздействие	3 т.
1.4.	Умее да интерпретира различни аспекти на проблема	3 т.
2.	Компетентности за изграждане на аргументативен текст	Общо 12 т.
2.1.	Формулира теза, съответстваща на поставения проблем	3 т.
2.2.	Изгражда задълбочена логически последователна и смислово обвързана с темата аргументация	3 т.
2.3.	Изгражда логическа или асоциативна организация на текста	3 т.
2.4.	Свързва логически последователно композиционните части	3 т.
3.	Езикови компетентности	Общо 8 т.
3.1.	Владее и прилага правописната норма	2 т.
3.2.	Владее и прилага лексикалната норма	2 т.
3.3.	Владее и прилага граматичната норма	2 т.
3.4.	Владее и прилага пунктуационната норма	2 т.
	ОБЩ БРОЙ ТОЧКИ ПО КРИТЕРИИТЕ:	30 т.

6. Критерии за оценяване на интерпретативно съчинение.

№	Критерии	Точки
1.	Литературни компетентности	Общо 10 т.
1.1.	Познава съдържанието на художествената творба и се ориентира в системата на хуманитарните проблеми и ценности	2 т.
1.2.	Осъзнава актуалността на разработвания проблем	2 т.
1.3.	Показва знания за автора на творбата и умения да ги ситуира в социокултурния контекст на епохата	4 т.
1.4.	Осмисля темата и подчинява разработката на нея	2 т.
2.	Компетентности за изграждане на аргументативен текст	Общо 12 т.
2.1.	Формулира точна, ясна и изчерпателна теза	4 т.
2.2.	Изгражда задълбочена, логически последователна и смислово обвързана с темата аргументация	4 т.
2.3.	Прави адекватни изводи и заключения	2 т.
2.4.	Умее да балансира собствен текст и цитати от художествената творба	1 т.
2.5.	Оформя графически правилно текста	1 т.
3.	Езикови компетентности	Общо 8 т.
3.1.	Владее и прилага правописната норма	2 т.
3.2.	Владее и прилага лексикалната норма	2 т.
3.3.	Владее и прилага граматичната норма	2 т.
3.4.	Владее и прилага пунктуационната норма	2 т.
	ОБЩ БРОЙ ТОЧКИ ПО КРИТЕРИИТЕ:	30 т.